

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

Aluminij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo

maj 1998 / številka 5 / leto XXXV

**Konec je s prvim jabolkom.
S to številko smo zagrizli v novo.**

**Vabimo vas na jubilejni koncert Moškega pevskega zbora Talum,
30. maja 1998 ob 19. uri v restavracijo Pan v Kidričevo.**

Z Aluminijem za aluminij

Avstralski domorodci že stoletja prenašajo iz roda v rod stavek, ki ga izrečejo slehernemu novorejenčku. Vsak človek sliši iste besede: "Ljubimo te in te podpiramo na tvojem potovanju." Ne praznujejo nobenih obletic, niti rojstnih ne. Praznujejo le "to, da postajajo boljši."

V uredništvu Aluminija smo napolnili eno leto skupnega dela. Deležni smo bili ljubezni in podpore, ali vsaj verjeli smo v to. Tudi praznovali bomo, ker menimo, da postajamo boljši.

Ali se vi strinjate z našimi ugotovitvami, ne vemo natančno. Ankete nismo deleli, pobirali smo le mimobežne graje in pohvale in koliko se je dalo smo jih sproti upoštevali. V prvi številki, če se spomnite, smo rekli, gremo: "Z Aluminijem za aluminij." Koliko aluminija smo naredili se da pretehtati s tem, koliko smo vam povečali vednost o rezultatih TALUM-a, o poslovanju, o naših ljudeh, o dogajanjih v Sloveniji in v svetu na področju aluminija. Posebno težo ima aluminij, ki smo ga naredili, da bi povečali skupno pripadnost TALUM-u, če smo pripomogli k občutku, da smo firma, ki ve kaj hoče in ki spoštuje vse, posebej svoje delavce.

Večkrat se v uredništvu (in se verjetno tudi vi) sprašujemo, čemu vse to? Časopis tudi nekaj stane! Nam poleg ostalih nalog jemlje dosti časa, pogosto žrtvujemo tudi svoj prosti čas. Odgovor je zelo preprost. Ni cene ne časa, ki bi ga bilo škoda, če časopis dosega del zgoraj omenjenih ciljev. Če časopis vsaj delno prečitata in ga s ponosom pokažete svoji družini ali sosedom, smo tam kjer želimo biti.

Poleg tega vemo, da vsaka uspešna firma v Evropi in svetu posveča veliko pozornost informacijam, ki jih posreduje svojim delavcem. Skrbijo za delovno kulturo in kulturo nasploh. Od nekaterih aluminijevskih firm dobivamo tovarniške časopise, se primerjamo in se od njih učimo.

Posebej nas zanima organiziranost in način dela našega poslovnega partnerja in verjetnega bodočega lastnika Hydra iz Norveške. Sigurno ste opazili, da jih v Aluminiju pogosto omenjamo. Ugotavljamo, da so nam v marsičem blizu, da so kot ljudje sprejemljivi, naravni in dostopni. Ne obnašajo se zviška. Ni stvar v tem, da so Norvežani takšni, bistveno je, kakšni smo mi. Če jih dosedaj ne bi človeško sprejemeli medse, če se ne bi dovolj strokovno izkazali, vsi od vodstva TALUM-a do zadnjega delavca, bi tudi oni pokazali drugi obraz, mnogo grši. Verjetno se tudi ne bi zanimali za nas.

Obveščamo vas o tem, kaj o nas pišejo slovenski časopisi. Dobrega ni bilo veliko. Zaradi ustvarjenega negativnega mnenja o našem odnosu do energije in okolja. Sami najboljšo vemo, kje smo bili pred desetimi ali dvajsetimi leti in kje smo danes. Neizpodbitno dejstvo je, da če bi bilo vsaj približno tako, kot so nas nekateri hoteli prikazati, bi se naša proizvodnja ustavila. Tako, kot se je zgodilo s "paradnimi konji" slovenskega gospodarstva, ki so jih mediji in politiki umetno ščitili. Tudi v tej številki boste našli dve najnovejši diametralno nasprotni mnenji. Ugotovitev komisije za ugotavljanje "energetsko učinkovitega podjetja," ki nas je zavnila na osnovi vnaprej "pripravljenega" mnenja, ne da bi nas kaj vprašali ali obiskali v TALUM-u. Na drugi strani imamo mnenje strokovnjaka iz razvitega dela Italije, ki pravi, "da si pred obiskom ni mogel predstavljati proizvodnje aluminija v tako lepem parku." Da ne omenjamo naših uspehov pri kvaliteti izdelkov aluminija, v Klubu 180 itd. Vemo, da tujci zaradi vpljudnosti malo pretiravajo, tudi sami vemo, da vse ni tako kot bi moralo biti, ampak lepo je slišati pohvale.

V intervjujih in reportažah skušamo vključiti čim širši krog delavcev in upokojujencev. Želeli bi, da tudi sami sodelujete s svojimi predlogi, nasveti, ker nas je strah, da bomo počasi izčrpali lastne ideje. Sigurno je mnogo zanimivosti in dogodkov v službah in delovnih enotah, ki bi jih radi povedali. V Aluminiju se ne mislimo vmešavati v poslovno politiko TALUMA. Tudi o plačah ne moremo kaj dosti povedati. Objavljali bomo resnične informacije splošnega, večini razumljivega pomena. Poleg vsebine bomo še neprej skrbeli za prijazno podobo Aluminija. Predvsem mislimo na oblikovanje teksta, izbor in razporeditev fotografij.

Če se vrnemo na začetek tega zapisa, bi poudarili našo temeljno željo, da vas želimo pripeljati k temu, da imate radi svoje delo in okolje. To ne govorimo zaradi fraze ali zavajanja, ampak zato, ker smo prepričani, da boste tako lepše preživeli čas, ki nam pomeni velik del življenja. Ljubezen do dela je kot vsaka druga, ki jo čuvamo za sebe, tako kot pravi pesnik:

Ni ljubezen stokrat ljubici na glas povedati: "Zvezda moja!"
Ljubezen je le enkrat, popolnoma sam v vrtu,
eni sami zvezdi na vedrem poletnem nebu,
prepolnem sijajnih zvezd, potihem,
da nihče ne sliši, povedati: "Ljubica moja!"

(Josip Osti)

Uredništvo

Nevaren padajoči trend cene aluminija

Kot je razvidno iz priložene tabele se cene aluminija nevarno bližajo točki, ko ne pokrivajo stroškov proizvodnje in je ogroženo poslovanje velikih družb, kaj šele TALUM-a. Komentarja na to temo so zelo nezahvalni. To se vidi tudi iz pričujoče analize mag. Vinka Fištravca, ki nam kljub veliki želji ne more posredovati nič konkretnega.

Kako komentirate gibanje cen aluminija v zadnjem obdobju?

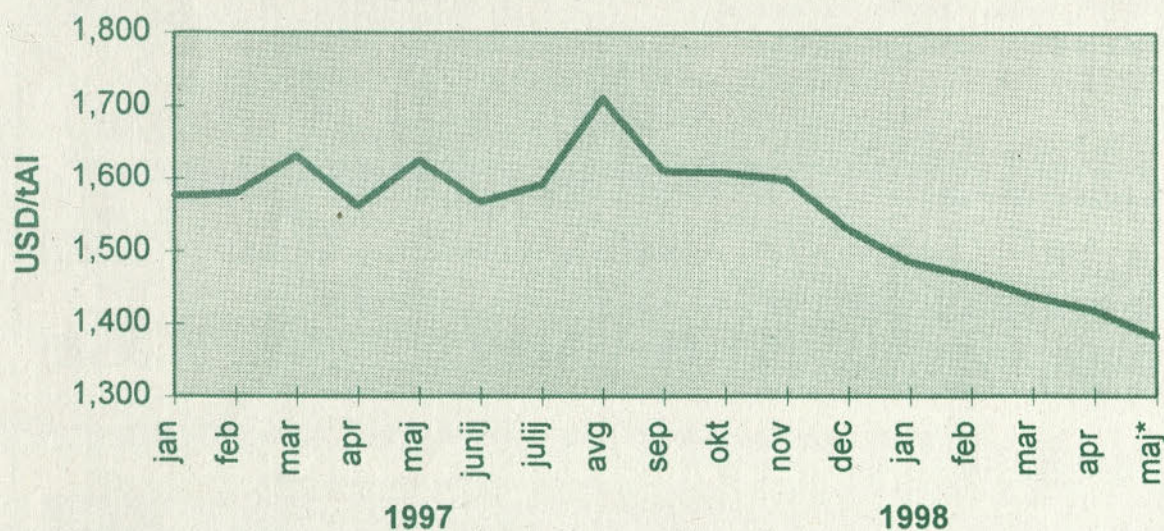
"Naključni bralec si ob trenutni ceni aluminija v časopisih težko ustvari pravo sliko dogajanj. Ceno tudi ni tako enostavno opredeliti. Beremo lahko o LME ceni, o domicilnih cenah, o cenah ruskega aluminija, o ceni v Rotterdamu, v Trstu, itd. Če pustimo podrobnejše razlage omenjenih cen ob strani, ostaja skupni imenovalec zadnjih mesecev padajoči trend cene aluminija. Spremljajoča zanimivost so prognoze bodočih cenovnih gibanj, ki že dve leti zaporedoma niso zadele dejanskega razvoja dogodkov. Leto 1997 se je pričelo sicer spodbudno saj so mesečna povprečja v prvem polletju začrtala dvigajočo se krivuljo borzne cene, z vrhom USD 1.711/t v avgustu. Naslednji meseci so že

in Evropa, normalna posledica pa je bil padec cen. Prvič po oktobru 1996 se je povprečje mesečne borzne cene v januarju letos spustilo pod USD 1.500/t, v maju pa še za USD 100/t nižje.

Zakaj napovedane cene pogosto v praksi odstopajo in kakšne so prognoze za naprej?

"Kot je to že običajno kroži tudi danes veliko napovedi bolj ali manj slovitih in znamenitih institucij, od poldržavnih, državnih ter privatnih raziskovalnih organizacij za spremljanje ekonomskih dogajanj. Iz množice prognoz si je težko ustvariti sliko kje je "dno" in najnižja točka padajoče cene. Nekje je bilo zaslediti podatek USD 1.300/t, nato pa naj bi se krivulja cene obrnila navzgor.

GIBANJE CEN ALUMINIJA LME 1997/1998

bili znanilci nepričakovanega finančnega kolapsa azijskih gospodarstev, ki so zamajali temelje svetovne ekonomije. Začetna nelagodnost na tržiščih v zadnjem kvartalu lanskega leta, ko vse razsežnosti krize še niso bile znane, je vzdrževala relativno ugoden nivo cen aluminija na borzi (settlement) v mesečnih povprečjih med USD 1.608/t - 1.531/t. Toda po pravilu padajočih domin je kriza zajemala vedno večje število držav in azijsko cono, imenovano tudi generator najhitrejših stopenj gospodarskih rasti v svetu, je zajela recesija. Običajni spremljevalci takega stanja, manjša gospodarska rast in nižje stopnje industrijske rasti, so dramatično znižali potrošnjo aluminija v tem prostoru in v kratkem času sprostil velike količine prostega metala. Presežna ponudba je sproščala nerealizirane količine v ostalih velikih potrošnih centrih, kot so Amerika

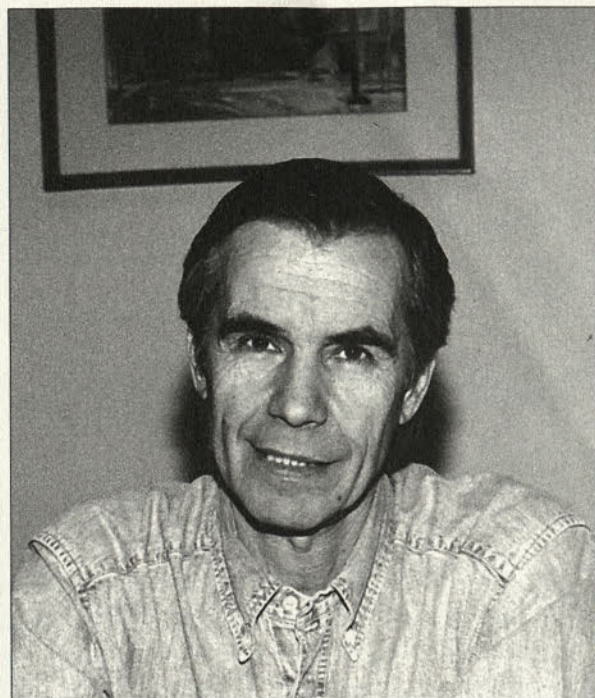
varstvo pri delu

Poškodb še vedno preveč

Kljub temu, da se je število poškodb v lanskem letu bistveno zmanjšalo (glede na leto 1996 kar za 56%), je 57 poškodb ma 1066 zaposlenih preveč, če se primerjamo s sorodno dejavnostjo v zahodni Evropi.

V služni za varstvo pri delu bodo nadaljevali z vsemi aktivnostmi iz Programa ukrepov za zmanjšanje poškodb pri delu.

Vera Peklar

mag. Vinko Fištravec

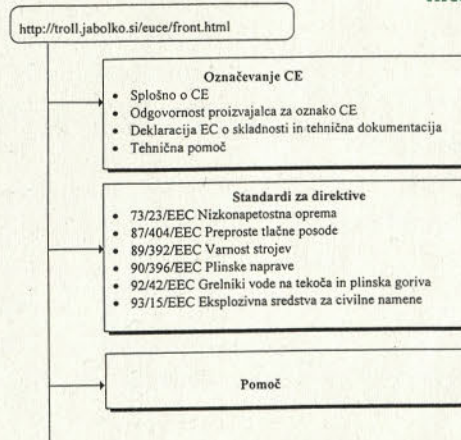
Slaba stran vseh prognostičnih metod je, da temeljijo na fiksnih, v danem trenutku znanih, makroekonomskih agregatih ne morejo pa predvideti nepričakovanih dogodkov. Zato ostaja negotovost in draž ugibanja, čeprav nas to v trenutnem stanju stvari komajda lahko osrečuje."

Kako padajoči trend cen vpliva na poslovanje TALUM-a?

"Vpliv cen na borzi je direktni in takojšnji na naše prodajne učinke. Dejstvo, da se je od novembra 1997 do danes cena znižala za praktično USD 200 - 250/t pomeni prav toliko manjšo donosnost prodaje. Podatek je seveda potrebno jemati relativno, saj smo posle zaključevali sproti po cenah, kot so se postopno zniževale, pri tem pa so bile realizirane različne vmesne vrednosti. Glede na specifičnost statusa posameznih proizvodov zniževanje tudi ni potekalo za vse proizvode enako, prav tako pa velja tudi za različnost časovnih zamikov po posameznih proizvodih. Upajmo, da gre le za trenutni premor z nizkimi cenami, ki na daljši rok ne zagotavljajo pokrivanja stroškov proizvodnje, kaj šele doseganje dobička."

Ivo Ercegović

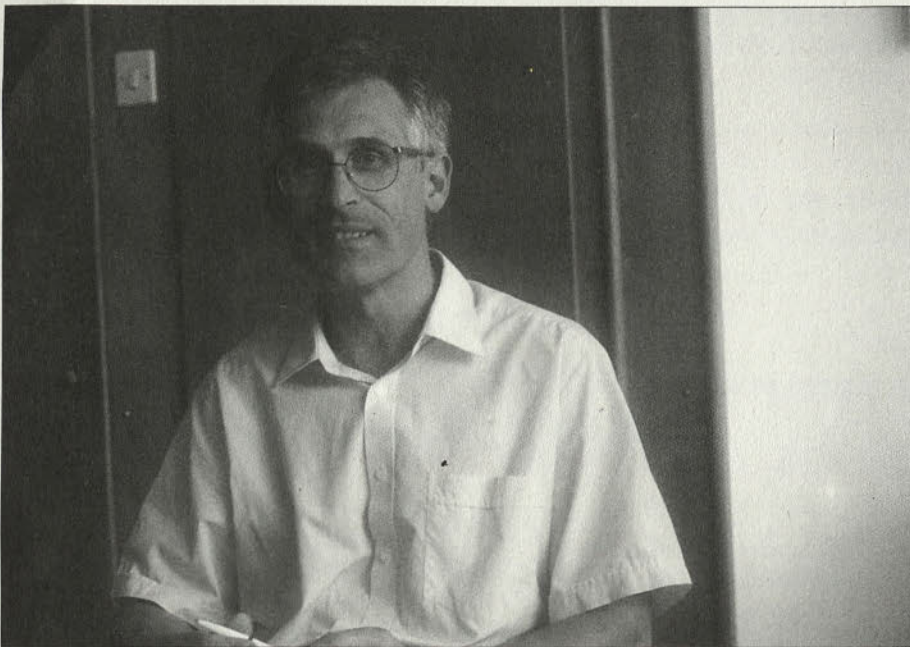
internet

Vodja službe varstva pri delu se je pri Inštitutu za kakovost in meroslovje v Ljubljani udeležil seminarja na temo Varstvo pri delu - varnost strojev. Poleg poročila o izobraževanju nam je poslal tudi kopijo podatkov, kako iskati po internetu, saj smo prepričani, da se mnogi med vami takih informacij že poslužujete.

Razvoj TALUMA usmerjen v prihodnost

V prejšnji številki Aluminija smo podrobneje opisali proizvodne rezultate prvega tromesečja letošnjega leta. Ker so ti rezultati neposredno odvisni od razvojne dejavnosti, smo zaprosili vodjo Razvojne službe, Braneta Kožuha, da pove, kako letos potekajo aktivnosti na razvojno investicijskem področju.

Brane Kožuh

“S pridobitvijo certifikata kakovosti ISO 9001, smo tudi na področju razvojno raziskovalnega dela vpeljali večjo mero sistematike in reda. Sistematika se začne že pri sprejemanju plana razvojnih in investicijskih nalog. Jasno je, da so želje po novih napravah, posodobitvah in izboljšavah v DE vedno velike in vsako leto večje od finančne sposobnosti Taluma. Zato je treba množico predlogov na ustrezen način sortirati in presejati. Ta del oblikovanja plana izvajamo skupaj s članom Uprave za proizvodnjo in razvoj. Osnovni in najbolj poglobljen kriterij pri uvrščanju razvojnih nalog (RN) v plan je zelo enostaven: v plan se uvrstijo tiste naloge, ki vloženi denar vrnejo v najkrajšem času. Vse druge morajo počakati na naslednje leto.”

Tako pripravljen plan ima očitno večji pomen kot prejšnja leta, ko so prevladovala želje posameznih enot. Kako poteka dejanska realizacija nalog?

“Po sprejetju plana se RN začnejo izvajati po prioriteten vrstnem redu. Posebno pomembno je, da vsaka RN poteka po fazah, med katerimi so mejniki. Na mejnikih potekajo preverjanja in odobritve. Takšno vmesno kontroliranje nalog je pripomoglo k temu, da se RN vodijo bolj kvalitetno in da so naloge končane v krajšem času. Stroški se vodijo za vsako nalogo posebej. Končni rezultat takšnega dela so nižji stroški.”

Kako ocenjuješ dosedanje realizacije, ali se projekti predolgo vlečejo?

“Zadnja večja investicija v Talumu je bila

modernizacija proizvodnje drog v Livarni 3, ki je bila uspešno zagnana leta 1996. Lani in tudi letos smo izvajali in izvajamo vrsto manjših, cenejših, pa zato nič manj pomembnih razvojnih nalog. Ker smo uvedli bolj sistematično delo, predvsem pa nadzor nad izvajanjem, so projekti v povprečju hitreje končani kot pred leti.”

Koliko sredstev je predvidenih za investicije letos in ali lahko predvidiš najpomembnejše aktivnosti?

“Po planu znaša vrednost vseh razvojnih in investicijskih nalog 13.677.000 DEM. Trenutno imamo aktiviranih 26 nalog. Med pomembnejšimi za TALUM bi rad izpostavil naslednje:

- Posodobitev procesnega vodenja v hali C,
- Uvedba poslovnega informacijskega sistema Baan IV,
- Čiščenje plinov iz peči za pečenje anod,
- Nabava žarilne peči za rondice in rondele,
- Homogenizacija koksnega prahu,
- Uvedba klora za čiščenje aluminija,
- Sanacija sejanja rondic na štancah in preureditev pakirne linije,
- Kompletiranje izparilnikov,
- Dodatno izkoriščanje dimnih plinov iz peči Hertwich,
- Obnova elektroinstalacij na upravi in na nekaterih starejših zgradbah

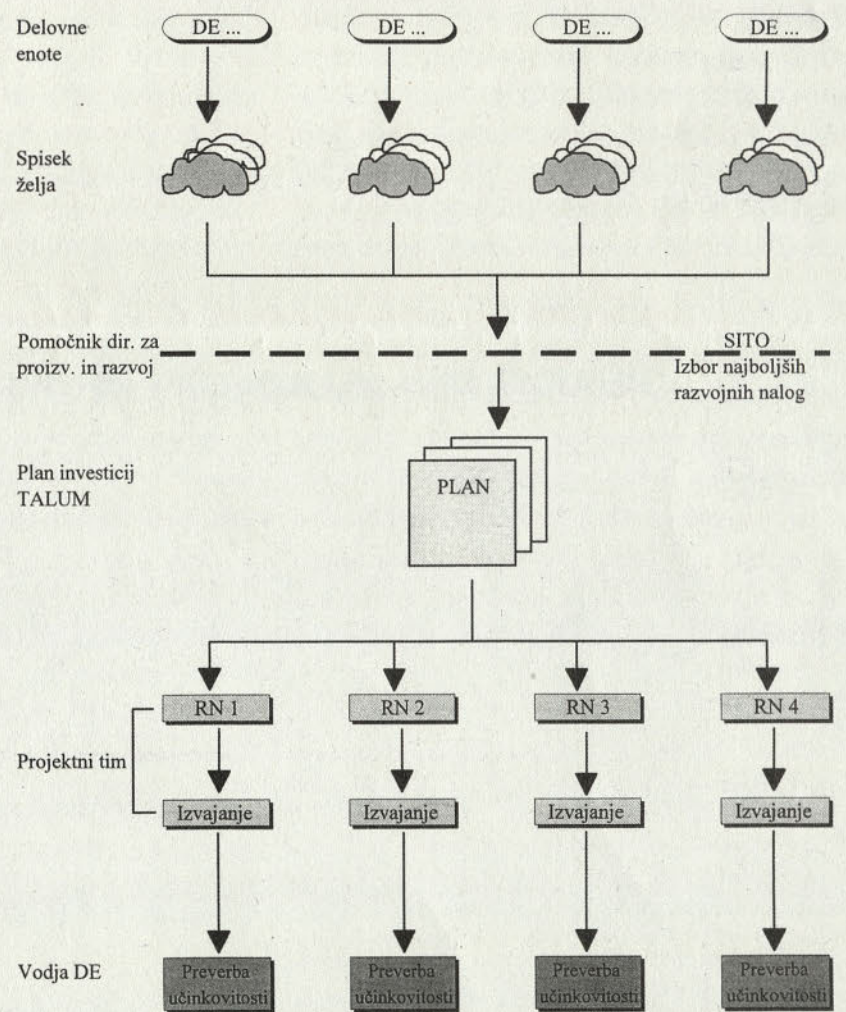
Kakšne učinke razvojne dejavnosti pričakuješ na področju proizvodnje in poslovanja TALUM-a?

“Iz naslovov razvojnih nalog je razvidno, da je največ projektov, ki so v izvajanju takih, katerih cilj je predvsem izboljšati kvaliteto naših proizvodov. Sledijo naloge, ki so namenjene temu, da se dotrajana oprema ali software zamenja. Na ta način se poveča zanesljivost obratovanja. Nenazadnje so tu še naloge, ki povečujejo učinkovitejšo rabo

energije in naloge, ki znižajo škodljive emisije v okolje. Razvoj Taluma v takšnih kombinacijah nam mora prav gotovo prinesiti uspehe, da bomo še bolj uspešni na trgu.”

Ivo Ercegović

PROCES SPREJEMANJA PLANA INVESTICIJ

Posodobitev procesnega vodenja v elektrolize C

Podrobneje bomo opisali razvojno nalogo, ki jo je Kožuh po pomembnosti postavil na prvo mesto. Obstoječi računalniški sistem procesnega vodenja elektrolize C obratuje že dobrih deset let. V tem času, zahvaljujoč kvalitetni opremi in strokovni usposobljenosti naše ekipe ni prišlo do izpada sistema za več kot eno uro. Tudi nismo rabili intervencije proizvajalca programske opreme iz Francije, ki jih pogodba obvezuje za sodelovanje. Zamenjava starega računalniškega sistema na drugem nivoju je nujna zaradi zastarelosti, ker po 2000 letu ne bo več uporabna. Sama pogodba z dobavitelji opreme je bila podpisana pred 12 leti. Procesno vodenje se je teoretično začelo v Franciji eno leto pred zagonom naše elektrolize ko so v prisotnosti naših strokovnjakov vnešeni programi in izvajane simulacije za pogoje elektrolize C. Takrat je kot mladi inženjer sodeloval Zlatko Čuš, zato mu je danes zaupana naloga, da z novo ekipo pripravi projekt vgradnje novega sistema.

Pu Čuševih besedah so takratni tuji računalniški strokovnjaki ocenjevali, da bo oprema zastarela v približno osmih letih. Niti slučajno niso pričakovali, da bo stara verzija računalnikov PDP funkcionirala do leta 2000. "Mi smo vseeno vstrajali pri uporabi sistema do zadnjega, čeprav postaja zanesljivost dobave rezervnih delov kritična. Zavedali smo se pomembnosti tega sistema, zato smo že v aprilu 1997 aktivirali projekt posodobitve procesnega vodenja HC. Pomočnik direktorja za proizvodnjo in vodja razvoja sta imenovala tričlansko strokovno ekipo, mene, Tonija Verdenika in Igorja Toplaka, z nalogo pripraviti potrebne aktivnosti za posodobitev starega sistema," pravi Čuš.

TALUMOVA ekipa je prvi del naloge opravila. Na osnovi te strokovne podlage so bili povabljeni predstavniki francoske firme Schneider Electric v Kidričevo in 12.5.1998 je predsednik uprave TALUM-a, mag. Danilo Toplek podpisal pogodbo o zamenjavi sistema z novim ALPFA 1200. Vrednost celotne investicije je 2.500.000 mark.

Kako bodo potekale aktivnosti naprej?

"Trenutno smo že pripravili potrebno

dokumentacijo ter priprave na predhodno šolanje Tonija in Igorja. Zaradi občutljivosti in zahtevnosti projekt poteka po točno predpisanem postopku. Po predloženi specifikaciji bo dobavitelj izdelal funkcionalno analizo, ki jo moramo potrditi. Naslednji korak je izdelava izvedbene dokumentacije in izvedba naloge. Sledi testiranje delovanja sistema na simulirani skupini elektroliznih celic in simulatorju. Po uspešnem tovarniškem prevzemnem testu se oprema montira v naši tovarni in izvede poskusni zagon. Pri tem je treba upoštevati, da mora oprema brezpogojno delovati od vklopa naprej, ker ni možno vzporedno delovanje sistema za isto komunikacijsko skupino elektroliznih celic. Hokejisti bi temu rekli leteča menjava sistema. Pri nas je bolj udomačen izraz "vroča menjava", s čemer bi se z lahkoto strinjal, ker bo nekaterim res vroče, ne glede na letni čas."

Časa je malo, kako usklajujete roke?

"Projekt bo predvidoma zaključen do oktobra 1998. Glede na čas, ki nam je ostal do leta 2000 imamo v rezervi samo 3 mesece. Začetek delovanja oziroma simulacija sistema v Franciji mora biti že letos. Včasih

Igor Toplak in Toni Verdenik

kdo vpraša, ali so roki pravilno postavljeni, ali ne bo trajalo dalj, kaj v primeru zamude? Odgovor je tukaj zelo jasn: sistem mora biti in tudi bo operativen do tega datuma," je prepričan Čuš.

Gre za specifično delo, ki zahteva posebna znanja in mnogo entuzijazma. V ospredju je tudi strokovni izziv, ki ga je s pridom

izkoristila ekipa pred 12 leti in verjamem, da ga bo nova še bolj. Verdenik in Toplak se zavedata odgovornosti, ker po njihovem mnenju ne gre samo za šolanje v Franciji, ampak predvsem za zahtevno delo, ki ga se sicer zelo veselita.

Ivo Ercegović

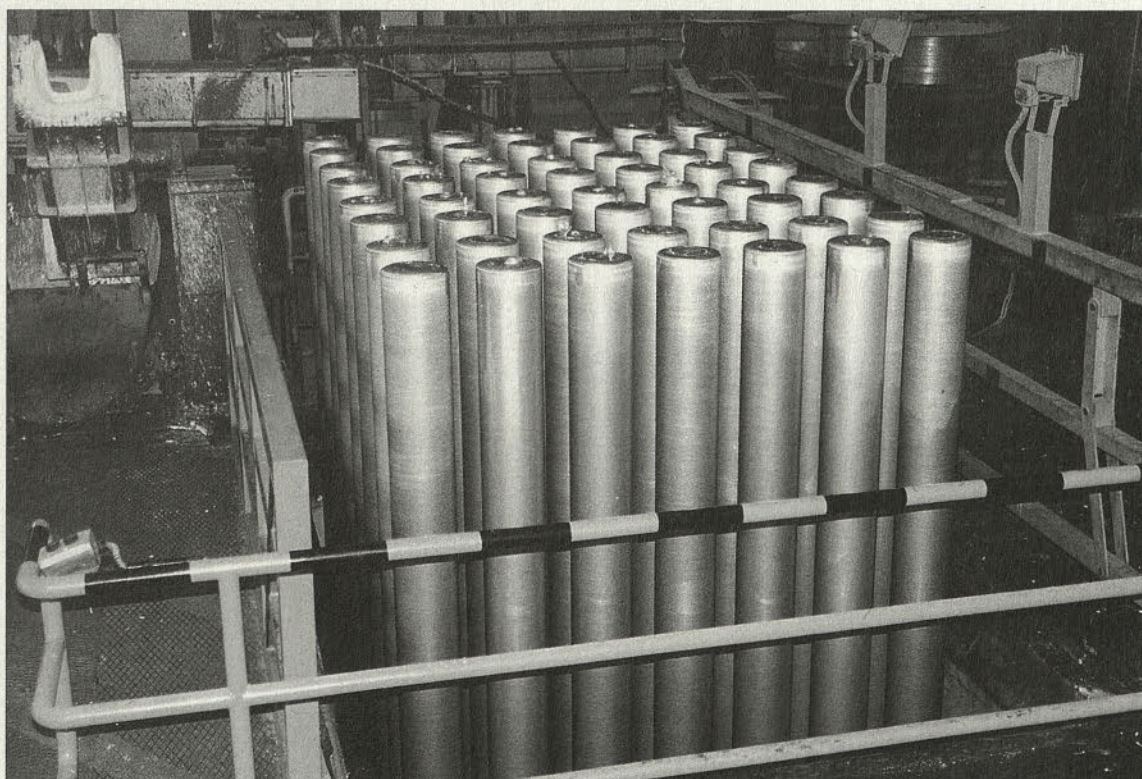
Uspela promocija TALUMA

Francoski Pechiney je po zelo uspešni prodaji tehnologije za 180 KA elektrolizne peči, na vsak način hotel ohraniti stik s svojimi partnerji. Tako so formirali znani KLUB 180, ki že leta koristi vsem, zbližuje ljudi in države. Podobno se obnaša naš poslovni partner Hydro na področju livarstva s tem, da je tukaj povdarek na prodaji aluminijevih drogov. Obseg Hydrove prodaje drogov samo v Evropi presega 700.000 ton letno. V ta namen je Hydro v Kidričevem organiziral sestanek svojega oddelka za prodajo drogov. Zvone Banko nam je opisal namen in potek tega srečanja.

"Sestanek je bil od 6. do 8. maja. Hydro je prišel z številno skupino šesnajstih predstavnikov. Mi smo hoteli še dodatno izkoristiti to priložnost zaradi promo-

cije TALUM-a. Zato smo povabili še predstavnike kupcev iz Italije. Povabilu se je odzvalo devet članov združenja Alfin. Učinek je bil izreden, ker so bili

Italijani presenečeni in navdušeni zaradi naše moderne in urejene proizvodnje," pravi Banko.

Kaj vas je sploh spodbudilo k tovrstni promociji?

"Italijanski trg je za Talum izrednega pomena. S približno 40.000 t letno smo na področju prodaje primarnih drogov največji dobavitelj v Italiji.

Zavedamo se, da velik tržni delež ne pomeni le zaslužka, pač pa tudi veliko odgovornost glede zanesljivosti in kako-

Ali so na račun tega še kakšna posebna pričakovanja?

"Zadnja promocija bo prav gotovo tudi v Italiji odmevna, saj združenje Alfin izdaja kar nekaj strokovnih revij tako v italijanskem kot angleškem jeziku."

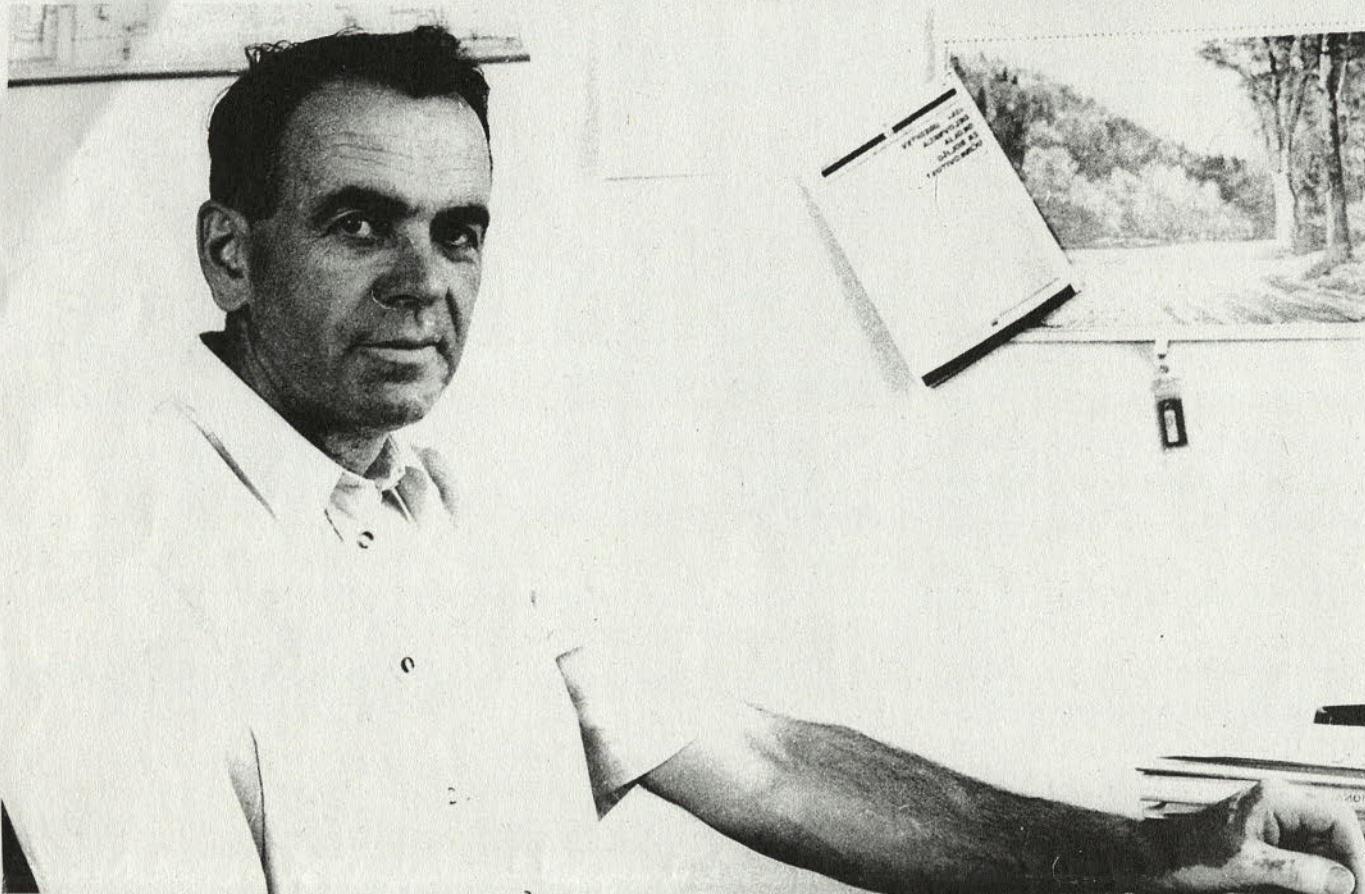
In vtis?

"Gostje so bili izredno presenečeni nad odprtostjo gostiteljev in zelo zadovoljni s tem, kar so videli. Razpoloženje dobro odraža opazka enega izmed predstavnikov združenja Alfin, ki je izjavil, da si pred obiskom v Talumu ni mogel predstavljati proizvodnje aluminija v tako lepem parku," je vidno zadovoljen zaradi uspele organizacije tako zahtevnega srečanja zaključil Banko.

Ivo Ercegović

TALUM v kuhinji za izbor "energetsko učinkovito podjetje"

V zadnji številki Aluminija smo objavili, da se je TALUM tudi letos prijavil na natečaj za energetsko učinkovito podjetje, ki sta ga že drugič organizirali Agencija RS za učinkovito rabo energije in revija Gospodarski vestnik. Proti pričakovanju in kljub precejšnjem optimizmu z ozirom na naše dosežke, je TALUM tudi letos izpadel iz boja za priznanje. Vodja DE Energetike, Herman Škrinjar, nam je odgovoril na nekaj vprašanj v zvezi z letošnjo in lansko izbiro energetsko uspešnega podjetja leta.

Herman Škrinjar

Kdo sestavlja komisijo in kakšna je bila konkurenca TALUM-u?

"Po obrazložitvi komisije, ki so jo sestavljali Franc Beravs, direktor Agencije RS za učinkovito rabo energije, Andreja Jerina iz Gospodarske zbornice Slovenije, Milena Marena iz Predstaviške pisarne Regionalnega centra za okolje v Ljubljani, Boris Selan iz centra za energetsko učinkovitost Inštituta Jožef Štefan, dr. Jože Voršič iz Fakultete za elektrotehniko v Mariboru in dr. Peter Novak s Fakultete za strojništvo v Ljubljani, so se letos prijavila samo močna, uspešna in izvozno naravnana podjetja: Belinka-Perkemija, Gorenje, Krka, Radenska-Zdravilišča, Sava in TALUM. Ta podjetja skupaj zaposlujejo 12.000 delavcev, ustvarijo več kot 103 milijarde tolarjev prometa. Delež njihovih stroškov za energijo se giblje od 5 do 30% vrednosti proizvodnje v letu 1997. Pri Savi znaša delež energije 5%, Krki 7,6%, Belinki 10,6%, Radenski 27,1% in pri TALUM-u 30%."

Na osnovi česa je komisija dodelila priznanje?

"Komisija je dodelila priznanje - kristal kot simbol nakopičene energije - podjetju Krka iz Novega mesta z glavno obrazložitvijo, da je za svoje poslovanje potrebovala le 10,2 GJ energije na milijon tolarjev obsega proizvod-

nje. Tukaj gre za bistveno razliko v primerjavi s TALUM-om in nedopustno strokovno napako. V energetskem smislu ni možno primerjati proizvodnje zdravil s proizvodnjo aluminija. To je tako kot, da bi mešali jabolka in premog. Imamo energetsko intenzivno proizvodnjo, zato je pri nas delež energije na enoto proizvoda mnogo večji. S tem tudi delež stroškov za energijo. Samo neobjektivni presojevalec, ki noče videti primerjave naših normativov porabljene energije s svetovnimi zato lahko odloči, da ne ustrezamo kriteriju "energetsko učinkovitega podjetja". V obrazložitvi so navedli še, da je Krka posodobila energetski sistem, kemično pripravo vode,

uvedla računalniško upravljanje turbogeneratorjev, tritarifno obračunavanje električne energije, kompenzacijo jalove energije in se celovito lotila vračanja odpadne toplote."

Gre za zadeve, ki smo jih v TALUM-u že zdavnaj uredili in to v bistveno večjem obsegu?

"Ugotavljamo lahko le, da komisija nima enakih kriterijev za vse sodelujoče. V TALUM-u imamo te stvari že nekaj let urejene, ampak komisiji ni to nič pomenilo. Tritarifno merjenje električne energije, uravnavanje konice električne moči in kompenzacijo jalove energije

uporabljamo v TALUM že več kot 20 let. Poleg tega smo ukinili proizvodnjo pare v stari kotlarni in prešli na ekološko čisto proizvodnjo pare z zemeljskim plinom. Vse to smo navedli v lanski prijavi in smo letos prijavili le projekte, ki smo jih izvedli v letu 1997. Iz razpisnih pogojev tudi ni bilo razvidno, da moramo ponovno prijavljati stare stvari. Smo pa omenili, da smo jih navedli v lanski prijavi.

Kako je mogoče, da je komisija to spregledala?

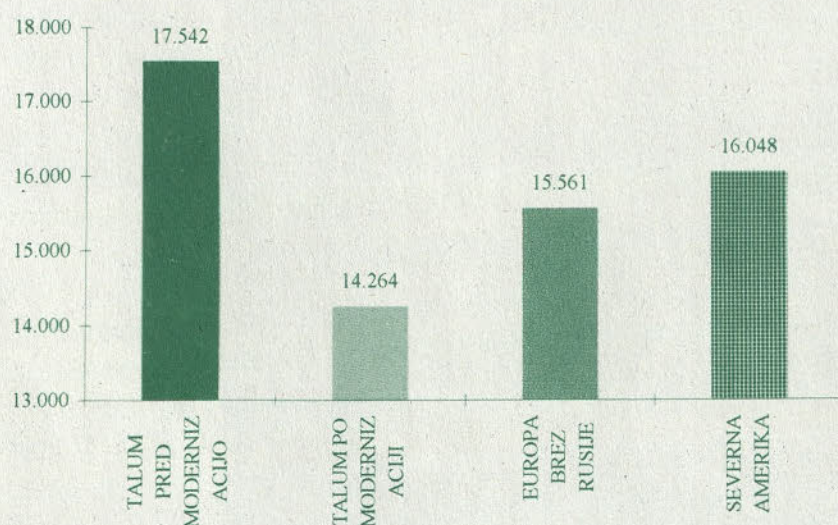
"Vemo, da vsi člani komisije tega niso spregledali, vendar so bili preglasovani. Lahko rečemo, da TALUM kot "črna ovca" med slovenskimi podjetji nikoli ne bo dočkal priznanja za energetsko učinkovito podjetje. Nič ne pomaga, da imamo vrhunsko tehnologijo v naši elektrolizi C, da je računalniško vodena in da ob vsem tem praktično ne obremenjuje okolja. Tudi dejstvo, da v elektrolizah B in C dosegamo v evropskih in svetovnih merilih najmanjšo specifično porabo električne energije, s čemer prihranimo približno 175 GWh električne energije letno glede na normative, ki smo jih imeli pred izgradnjo elektrolize C, večini članov komisije ne pomeni veliko. Poleg tega smo ukinili proizvodnjo glinice in staro kotlarno, od leta 1995 smo z raznimi varčevalnimi ukrepi zmanjšali porabo pare za ogrevanje od približno 54.000 t na 32.000 t v letu 1997. Z raznimi investicijskimi in organizacijskimi ukrepi smo v letu 1997 še dodatno prihranili preko 2,8 GWh energije in približno 1.000.000 kubičnih metrov hladilne vode. Med drugimi smo pridobili 255 kW toplotne moči z izkoriščanjem odpadne toplote dimnih plinov iz peči za homogenizacijo aluminjskih drogov v novi livarni, kar bo zmanjšalo porabo pare za ogrevanje za približno 3200 t na leto."

Kako naprej. Ali te je ta odločitev demoralizirala?

"Seveda sem se počutil prizadetega, ne zaradi sebe, ampak zaradi TALUM-a. Sedaj, ko vidim, da gra za kuhinjo je še dobro, da se je tako končalo. TALUM je ostal čist in takšni bomo ostali vnaprej. Mislim, da se ne bomo več prijavljali. Motivacija nam zaradi tega ni upadla, imamo pripravljene še nove projekte in zamisli za racionalno rabo in varčevanje energije, ki jih bomo realizirali letos in naslednja leta."

Ivo Ercegović

Specifična poraba električne energije v kWh/tAl

Mlade raziskovalke o Talumovem dimniku

Dimnikov je veliko in vsi opravljajo skoraj podobno nalogo. Toda mlade raziskovalke iz osnovne šole Kidričevo so ugotovile, da je bil tovarniški dimnik vendarle drugačen, nekaj posebnega. Spoznale so ga temeljito in zapisale, zakaj in kdo ga je gradil, kakšno škodo je naredil dim, ki se je valil iz njega, kako se ga spominjajo krajanji, kaj vedo o njem sošolci, zakaj so ga porušili...

Dobile smo se v šolski knjižnici. Tri mlade raziskovalke: Morana Lubaj, Nataša Pišek in Barbara Zafošnik, učenke 8. razreda in mentorica Romana Lepoša, učiteljica zemljepisa, etike, družbe in spoznavanja narave. Žal ni bilo sošolke Maje Ornik, četrte raziskovalke, ker je zbolela.

Zakaj raziskovalna naloga o dimniku? Čigava je bila ideja?

Romana Lepoša: Ideja je bila ravnateljeva. Na neki pedagoški konferenci je bilo rečeno, zakaj ne bi prav naši učenci pobrskali po arhivih in zbrali podatke o dimniku. V prvem trenutku sem bila v zadregi, kje začeti, kje iskati podatke, kako zastaviti nalogo. O tovarni piše veliko, o dimniku skoraj nič. Potem pa so se začele porajati nove ideje in resno smo se lotili dela.

Eden ciljev v osnovni šoli je tudi razvijati in spodbujati raziskovalno dejavnost in samostojnost. Če sem kot mentorica prispevala k temu, potem je to moje veliko plačilo.

Ste delali z namenom, da ostane naloga na šoli kot nek dokument časa, delček zgodovine tovarne in kraja?

Romana Lepoša: Prijavili smo se na Bistro (znanstvenoraziskovalno središče) v Ptuj, kjer je letos že šesto regijsko srečanje mladih raziskovalcev osnovnih šol Spodnjega Podravja, Prlekije in Prekmurja. Naše učenke, torej raziskovalke, bodo 22. maja 1998 zagovarjale to nalogo.

Kaj pravijo mlade raziskovalke, so bile navdušene? Kako so si razdelile delo? Kako je nastajala naloga?

Odgovarjajo hkrati, druga čez drugo; včasih je Nataša glasnejša, Barbara odločnejša, vse skupaj pa potrjuje Morana s svojo umirjenostjo. Pravijo, da so bile povsod skupaj, razen pri anketiranju, kjer so si delo razdelile tako, da je bila vsaka v svojem domačem oziroma najbližjem kraju. Začele so v Ptujskem arhivu, kjer so skupaj z mentorico tri dolge popoldneve prelistavale časopise in revije in skoraj že obupale, ker o dimniku ni bilo ničesar, razen nekaj skromnih informacij. Potem so se napotile v tovarniški arhiv, kjer so dobile nekaj zelo dragocenih podatkov. Hvaležne so tudi, ker so jim posodili stare Aluminije, ki so jih veliko lažje prelistavale na šoli, kakor da bi morale sedeti v temačnem arhivu.

Seveda ne bodo pozabile na gospoda Berliča, ki jih je prijazno sprejel in povedal, česar se je spomnil in tega bilo je veliko.

Sestavile so vprašalnik in ga med anketiranjem še dopolnjevale. Več je bilo odgovorov, bolj zadovoljne so bile - dekleta in mentorica, kajti videti je bilo, da bo gradiva morda celo za več strani kot jih zahtevajo normativi za raziskovalno nalogo. Bilo je prijeto in manj prijetno. Nekateri ljudje so jih gledali čudno, kaj sprašujejo o dimniku, drugi, in teh je bilo več, so jim z veseljem odgovarjali na vprašanja.

Zelo resno so se lotile podatkov o onesnaževanju okolja in sanaciji.

Zanimal jih je odnos tovarne do okolja nekoč in danes. Dimnik v Kidričevem so raziskovale ravno v času, ko je v Kiotu na Japonskem potekala svetovna konferenca o zmanjšanju škodljivih plinov v ozračje, ki povzročata učinek tople grede, zato so v zaključku naloge zapisale: Znižanje emisij SO₂ in drugih strupenih snovi bi naj znašalo 8%. To listino je podpisala tudi Slovenija. Mislimo, da bo k temu zmanjšanju prispevala tudi tovarna Talum."

V nalogi so naštele vse pomembnejše ukrepe, ki jih storil Talum za izboljšanje okolja in zapisale, "da je bilo veliko razlogov, ki so govorili v prid rušenju tega velikana (dimnika). Da pa njegove sledi ne bi povsem izginile, predlagamo, da se na mestu, kjer je dimnik stal, postavi skromno obeležje, ki bo spominjalo sedanje in prihodnje rodove na delček našega kraja, tovarne in tudi ljudi."

Kaj je bilo najbolj zanimivo, kaj jih je jezilo. So se kdaj sporekle?

Zanimivo je bilo vse. Sedenje v arhivu na Ptuj ni bilo ravno najbolj prijetno. Med seboj se seveda niso sporekle, gospa Romana Lepoša jih pohvali kot pridno in uigrano ekipo. "Jezile smo se na računalnik", povedo skoraj hkrati, kajti vso nalogo so napisale same in poredni računalnik jim je tu in tam požrl kakšno že oblikovano stran, ki jo je bilo potrebno ponovno napisati. Pri oblikovanju so imele strokovno pomoč. Toda vse to je bila dragocena izkušnja, "ki jim bo prišla prav v srednji šoli in kasneje, kjer je precej samostojnega dela," pravi mentorica. Ob odkrivanju podatkov so izvedele o povezanosti med tovarno in krajem in še več: "Zavedle smo se pomena prave komunikacije, medsebojne povezanosti preteklosti s sedanostjo in prihodnostjo," so zapisale.

Dekleta končujejo osnovno šolo. Kam ji bo vodila nadaljnja pot?

Vse so se odločile za gimnazijo. O tem, kaj bo naprej, bodo razmišljale kasneje.

Nekaj zanimivih odgovorov iz vprašalnika

Zakaj je dimnik poznalo toliko ljudi? Kaj vse je ljudem pomenil?

Zaradi tovarne. Bil je simbol tovarne. Bil je najvišji v Evropi. Bil je simbol Kidričevega. Ta dimnik je bil tudi markacija pilotom. Bil je gradbena mojstrovina. Bil je simbol Dravsega polja.

Ali se česa posebej spomnite ob misli na tega velikana?

Ob misli na dimnik se spomnim na TGA. Spomin na tega velikana me popeje v dobre stare čase, ko je tovarna dajala kruh mnogim ljudem od blizu in daleč. Najbolj se spomnim dogodka, ko so gradili dimnik ruski ujetniki. Vedno, kadar se spomnim na velikana, me prevzame mogočnost, ki so jo posebej imeli. Spominov je veliko. Bilo je ogromnu prahu in smradu v bližnji in daljni okolici; količina je bila odvisna od vetra. Ob misli na tega velikana se ne spomnim ničesar. Kljub vlogi, ki jo je imel, ne sodi v to okolje, saj je sredi gozdov, polj, zelenih hribov; onesnažuje in zastruplja zemljo ter ljudi. Pod dimnikom bi lahko spal, ker je bilo toplo.

Na vprašanje, kako so doživljali rušenje dimnika, so anketiranci odgovorili:

- Zelo me je pretreslo
- Po eni strani je bilo zelo žalostno, po drugi strani pa nekaj izjemnega, saj se je v nekaj sekundah sesul v eno samo grmado opeke.
- Čutil sem veselje in obenem tudi strah.
- Ob padanju velikana mi ni bilo vseeno.
- Opazovala sem, koliko ljudi se je zbralo. Prišli so ljudje iz tovarne, bivši zaposleni in ljudje iz naselja. Upokojenci so se

z nostalgijo spominjali svojih delovnih zmag v tej tovarni. Ko je dimnik padel, se je marsikomu orosilo oko.

Tekst in fotografije: Vera Peklar

mentorica Romana Lepoša

Morana Lubaj

Nataša Pišek

Barbara Zafošnik

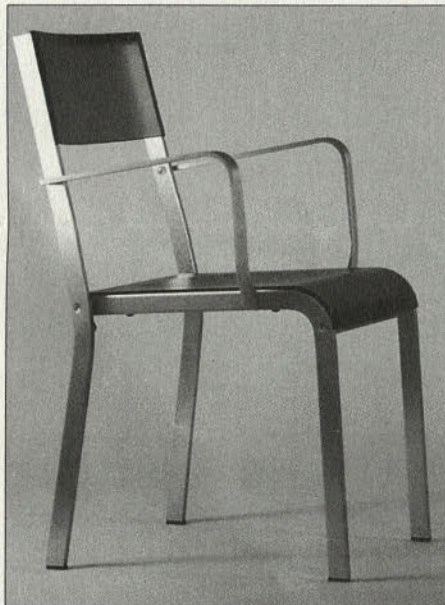
Izjava meseca: "Komisija za ugotavljanje ženergetsko učinkovitega podjetja leta' ni dorasla svoji nalogi", je povedal predsednik uprave TALUM-a, mag. Danilo Toplek. Podrobno obrazložitev celotnega poteka podelitve priznanja si prečitajte v prispevku Hermana Škrinjarja in vedno bolj boste prepričani, da je to res. Gre za ljudi z zvenečimi nazivi, ki delajo v pomembnih inštitucijah in bi lahko vedeli, za kaj gre. Dokler odloča ta komisija je boljše, da se ne prijavljamo. Vsaj jezo si bomo prihranili. Škoda, da so s tem umazali nagrado, KRISTAL, ki je na ta način postal vse drugo kot "simbol nakopičene energije," kot piše na njem!

Nadaljujmo z energijo! Liberalizacija energetskega sistema (prosto trgovanje z energijo) se po vzoru američanov način dogaja tudi v Evropi. Angleži so se že odprli, kmalu jim bodo sledili Nemci in Nizozemci. Ostale članice Evropske skupnosti, Francija in Belgija bosta rabile dalj časa za ureditev svobodnega pretoka plina in električne energije. Norvežani, oziroma Hydro Aluminium v svoji globalni ekspanzijski politiki prehitujejo dogodke tako, da že imajo predstavništvo v Bruselsu, ki ga imenujejo "Energijske oči Evrope". Skupina devetih strokovnjakov pozorno opazuje kaj se dogaja z energijo v Evropi. Prepričani so, da morajo delovati takoj, ne pa pozneje, ko bodo različne družbe monopolizirale distribucijo plina ali električne energije in tako preprečile dostop ostalim. Hydro predvideva, da se bodo liberalizaciji najprej odzvali največji industrijski porabniki energije, sledila jim bodo manjša podjetja, večji hoteli in bolnišnice. Po nekaj letih se bodo priključila tudi gospodinjstva. Nova zakonodaja se dogaja samo v Evropski uniji. To pomeni, da bomo porabniki lahko izbirali cenejše proizvajalce energije in z njimi ustvarjalno sodelovali. Zaradi tega vidim še razlog več za brezpogojen pristop Evropski uniji, pa če nam bo v začetku še tako slabo. Vprašanje je ali ne bomo v Sloveniji do takrat in še potem porabljali "energijo" za

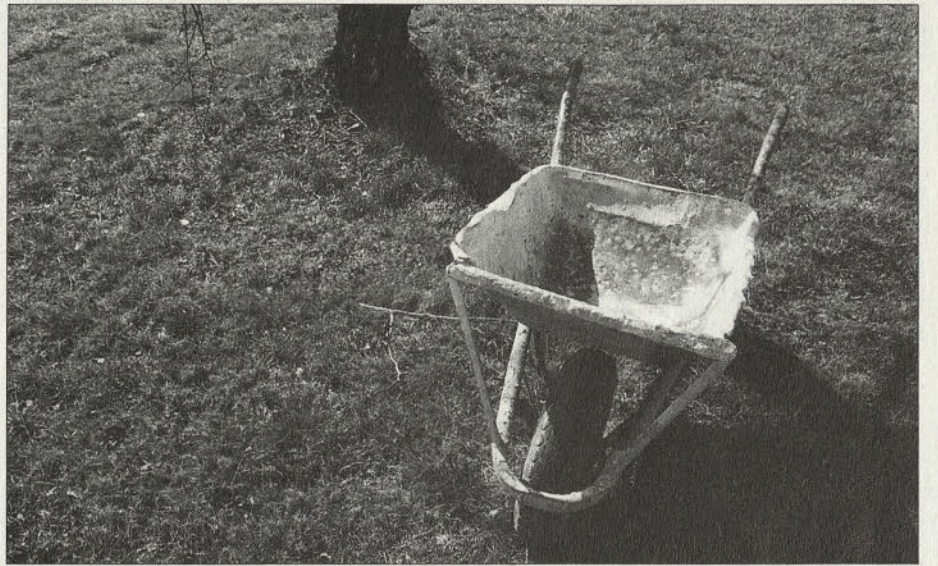
duhamorne razprave o preteklosti ali za spametovanje strankarskih in verskih voditeljev. Tudi za spametovanje zgoraj omenjene komisije je potrebno izgubljeni energijo, če želimo priti v Evropo!

Pri novi energetske politiki Hydro posebej skrbi za oskrbo svojih tovarn v Evropi. Za njih plin ni samo plin. Morajo ga transportirati do porabnikov ali do elektrarn za proizvodnjo električne energije. Zato plin pomeni elektriko. Hydro že ima iskušnje z izgradnjo plinovoda med Norveško in Anglijo. Imajo tudi 6,2 procentni delež v 290 kilometrskem plinovodu Netra skozi severno Nemčijo. Posebej so zainteresirani za financiranje projekta nadaljne ekspanzije plinovoda Netra vse do Češke. Od Češke do Slovenije ni daleč. Mogoče se TALUM-u ponuja velika priložnost, da pri izbiri Hydra za novega lastnika pospeši vključitev Slovenije v evropski energetske sistem!

S tem še ni konec z zanimivostmi o energiji, kajti moram opisati najnovejšo inovacijo Hydra pri proizvodnji električne energije. Gre za novo tehnologijo proizvodnje elektrike iz naravnega plina (metana), ki se izvaja v dveh fazah. V prvi fazi metan reagira z vročo vodno paro pri čemer nastaja vodik in stranski proizvod, ogljikov dioksid. Bistvo procesa je, da ogljikov dioksid ne izpuščajo v okolje, ampak ga pod pritiskom vračajo v naftno polje, oziroma v zemljo. Na ta način se pospešuje regeneracija nafte in kar je zelo pomembno se v primerjavi s konvencionalno plinsko elektrarno zmanjšuje onesnaževanje okolja za 90%. Šele v drugi fazi procesa, zgorevanje čistega vodika in kisika v plinski turbini omogoča proizvodnjo elektrike. V okolje se torej emitira vglavnem še samo para in zrak. Hydro pričakuje od vlade koncesijo za dve novi elektrarni s kapaciteto 11 milijard kilovatih ur, kar predstavlja 10 odstotno povečanje elektrike v Norveški. Investicija bo stala predvidoma 1.33 mlrd USD.

Hydro je s to inovacijo pritegnil veliko pozornost doma in v tujini čeprav bodo stroški proizvodnje nekoliko večji od standardne plinske elektrarne. Alternativa temu je drago in zahtevno dodatno čiščenje ogljikovega dioksida. Ob zadnjem obisku pri nas so predstavniki Hydra podvomili, da

bodo tako kmalu izgradili dve novi elektrarni. Po drugi strani se jim mudi, ker ne dobijo dovoljenja vlade za povečanje proizvodnje aluminija brez dodatnih virov elektrike!

"Condor" je naziv projekta razširitve proizvodnje primarnega aluminija v Dubaiju. Kapacitete bodo povečali od 390 na 525.000 ton v kar bodo vložili 725 mio ameriških dolarjev. Izgradnjo začeli februarja 1997, dokončali naj bi ji aprila 2000. O tem in o množici novih projektov za proizvodnjo aluminija smo v Aluminiju že podrobno poročali. V primeru Dubaja pa je najbolj zanimivo, da bodo uporabili tehnologijo elektroliznih peči imenovano CD2000.

S Čušem sva hotela ugotoviti za kakšno tehnologijo gre, toda dodatnih informacij nisva dobila. Mogoče gre za pomoto!

Znano je, da je trenutno največja elektroliza na svetu Bratsk iz Rusije, ki je lani dejansko proizvedla 800.000 ton. Najbrž tega statusa ne bo imela dolgo, ker Rusi po nekaj sušnih letih ponovno "forsirajo aluminij." Tako Krasnojarsk letos pričakuje proizvodnjo 790.000 ton aluminija. V Krasnojarsku so se v zadnjih letih dogajale zanimive stvari. Lani septembra so ponovno zamenjali celotno vodstvo. Novo vodstvo je v kratkem času ustvarilo dobre pogoje, da povrne nekdanji sloves. Novi predsednik družbe Anatoly Bykov in direktor Yuri Ushenin sta najbolj zaslužna za urejanje finančne situacije, za izplačilo plač delavcem in za organizacijo stabilne dobave energije in surovin. Poleg tega so obnovili pogodbo s Kaiserjem-ZDA o modernizaciji procesa. Dosedaj so posodobili 2 od 24 elektroliz.

Torej ostalo jim je še le 22 elektroliz za

modernizacijo. Drobiži!

Poleg nam dobro znanega standarda ISO 9001, ki zagotavlja urejeno poslovanje, proizvodnjo in razvoj, obstajajo tudi posebni predpisi za zagotavljanje zaščite okolja. Naziv tega standarda je ISO14001. V TALUM-u smo po besedah dr. Marka

Homška že začeli priprave za to nalogo. Projekt ni tako obsežen kot ISO 9001 v katerem je že zajeta skoraj polovica predpisov, ki se nanašajo na okolje, zato bo nova naloga toliko lažja. Najprej je potrebno narediti začetni pregled stanja (register pomembnosti), določiti je potrebno postopek dela z interesnimi skupinami in urediti skladnost z zakonodajo. Norveška firma Hydro Aluminium AluCoat, ki se ukvarja s površinsko zaščito, je prva v svetu dobila certifikat kakovosti za okolje ISO 14001. Tudi vsi norveški proizvajalci aluminija so že pridobili te certifikate.

V TALUM-u se poznajo pozitivni učinki prvega certifikata in verjamem, da bo ta tudi prinesel nove izboljšave. Potrebno je omeniti, da gre za predpise iz zaščite okolja ne pa za delovne pogoje, ki so šibka točka TALUM-a. Eno je ozko povezano z drugim, toda kljub temu ne bi smeli čakati, da nas zunanji predpisi silijo v izboljšave delovnih pogojev!

V športni prilogi smo objavili rezultate teniškega turnirja. Vsakakor je treba še enkrat čestitati Albertu Korošču za osvojen prvo mesto in finalistu Dušanu Hazabentu, ker sta igrala športno in nista podcenjevala nobenega nasprotnika. Korošec je tudi dokazal, da se vstrajnost in disciplina vedno izplačata. Potrebno je še povdariti "uspeh" Darka Krajgerja, ki se je edinemu posrečilo zmagati z 9:0.

Krajgerjev "uspeh" si je treba zapomniti in na naslednjih tovarniških turnirjih čim več prakticirati. V posmeh organizatorjem!

Ivo Ercegović

Prvenec Rajka Topolovca

Pot do kruha

V Glazerjevi dvorani Univerzitetne knjižnice v Mariboru je bila 11. maja predstavitev knjige *Pot do kruha*, ki jo je napisal naš upokojenec Rajko Topolovec.

Zbralo se je presenetljivo veliko ljudi, med katerimi so prevladovali moški. Zakaj, sem zvedela po predstavitvi, ko so mi povedali, da so v dvorani vsi avtorjevi sošolci iz srednje šole. So eni redkih, ki se zbirajo vsako leto, vedno v drugem kraju, tam pač, kjer kdo od njih živi. Tokrat so počastili izid Rajkove knjige in s tem združili tudi srečanje. Je še kje tak razred?

Knjige še nisem brala, zato povzemam misli s pred-

stavitve, ki jo je pripravilo Zgodovinsko društvo iz Maribora.

Rajko Topolovec

Pravijo, da se obeta zanimivo branje kot spomin in povzetek splošnih zgodovinskih dogajanj. Za zgodovinarje so pomembna predvsem tista poglavja, ki opisujejo čas med leti 1937 in 1960. Vse, kar avtor vpleta med spomine, so njegova intimna razmišljanja, do katerih ima pravico. Bralec pa odloči sam, ali sem z njimi strinja ali ne.

Časovno in problemsko je knjiga razdeljena na tri dele. V prvem govori o nemški okupaciji, opiše razpad kraljeve vojske, prihod okupatorja, ponemčevanje, izgon. Prav pri opisovanju vojnih razmer se kaže kot zelo zaveden Slovenec in patriot.

V drugem delu prikaže svoje videnje obnove porušenih vasi in krajev v okolici Koga.

V tretjem delu razmišlja o svojem šolanju v Ljubljani in ga končuje z zaposlitvijo v TGA Kidričevo.

Vera Peklar

šport

Po sončnem, za tenis čudovitem dnevu, se je igralo na teniških igriščih Teniškega centra Kidričevo.

Turnirja se je udeležilo 16 igralcev, ki so po sistemu izpadanja igrali v glavnem in tolažilnem delu turnirja. Lepih in borbenih dvobojev ni manjkalo, pa tudi presenečenja so se dogajala.

Iz prve veje tekmovalne verige sta se v polfinale uvrstila Albert Korošec in Viktor Markovič, iz druge pa Janko Bedrač in Dušan Hazabent. Prav zadnja sta presenetila svoje nasprotnike in si za prihodnje leto zagotovila mesto med nosilci turnirja.

Talumov teniški turnir

V soboto, 9. maja je bil 4. tradicionalni teniški turnir posameznikov za zaposlene v TALUMU, njegovih hčera in organizacij, ki so nastale iz TGA.

V finalnem dvoboju, ki je odločal o zmagovalcu turnirja sta se srečala Albert in Dušan. Zmagal je Albert Korošec, ki je prikazal zanesljivo igro in največjo fizično pripravljenost

ob začetku sezone. Za Dušana pa je treba reči, da je pripravil največje presenečenje z doseženim 2. mestom, in potrdil status novega člana Teniške sekcije TALUM.

Na zadovoljstvo vseh nastopajočih je turnir ponovno potekal v tovariškem vzdušju, ki je pokazalo, kako lepo je, da se srečujemo tudi v tej plemeniti športni panogi, ki zahteva vestno delo.

Vsem, ki ste finančno in kako drugače podprli njegovo izvedbo, se

organizatorji zahvaljujemo. Vse igralce pa že sedaj vabimo na 5. turnir posameznikov, ki bo v maju prihodnje leto. Zahvaljujemo se tudi sodelavcem - neigralcem, ki so nas spodbujali, prav tako obisku v zraku iz Aerokluba Ptuj.

Pričela se je teniška liga POETOVIO Ptuj, katere organizator je v letu 1998 je teniški klub ŠTRAF Ptuj.

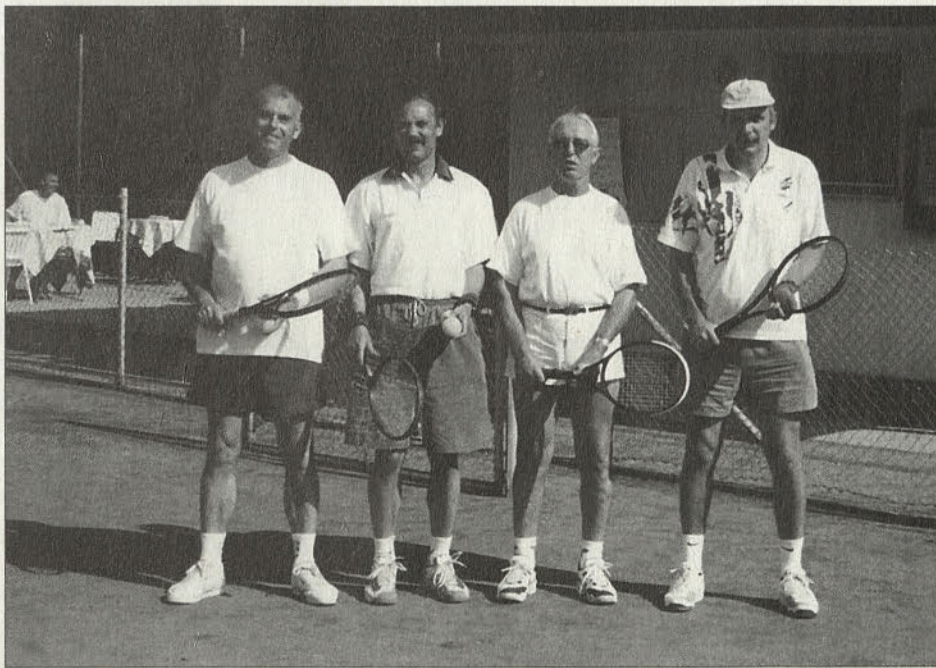
V tem letu sodeluje 15 ekip, ki so razdeljene po treh enakovrednih skupinah. Po skupinah se odigrajo najprej enokrožna medsebojna srečanja, v jesenskem delu pa še srečanja rangiranja za končno uvrstitev.

Teniška sekcija TALUM sodeluje v skupini C, kjer so še ŠTRAF, TERCIA, LEVI BREG in DUPLEK.

Barve TALUMA zastopajo igralci: Janko Bedrač, Rudi Bogdan, Milan Fajt, Dušan Hazabent, Albert Korošec, Ivo Krnjič, Milan Lipovac, Ivan Mazera in Viktor Markovič.

V prvem srečanju smo gostili ekipo ŠTRAF iz Ptuja in jo premagali z rezultatom 5:1, kar pomeni, da smo dobili tri srečanja posameznikov in obe srečanja dvojic, izgubili pa eno srečanje posameznikov.

Viktor Markovič

Dušan Hazabent, Albert Korošec, Viktor Markovič, Janko Bedrač

Izobraževanje

9. Posvetovanje o močnostni elektrotehnik in sodobnih električnih instalacijah

19. in 20. marca 98 je Elektrotehniško društvo Maribor v Radencih organiziralo 19. Posvetovanje o močnostni elektrotehnik in sodobnih električnih instalacijah. Na posvetovanju smo v vlogi poslušalcev sodelovali tudi: Herman Škrinjar, Milan Tkalčec, Milan Žumbar in jaz.

Izmed vseh referatov vam predstavljam, po mojem mnenju, najbolj zanimivega z naslovom:

"ABSORPCIJA ENERGIJE ELEKTROMAGNETNEGA POLJA V GLAVI ZARADI BLIŽINE MOBILNEGA TELEFONA", ki ga je predstavil Vojko Valenčič.

Elektromagnetna polja učinkujejo na biološka tkiva preko vrste fizikalnih mehanizmov, ki pa niso popolnoma definirani, zato tudi mnenja strokovnjakov o škodljivem vplivu na človeka niso enotna.

Mobilni telefoni delujejo na visokih frekvencah v območju med 960 in 1800 MHz. Valovanju s to energijo pripisujejo zmožnost segrevanja tkiv, podobno kot deluje mikrovalovna pečica. Vendar pa specifične absorpcije energije elektromagnetnega polja znotraj bioloških tkiv ni mogoče izmeriti, zato se raziskovalci poslužujejo različnih matematičnih mode-

lov. Tako so nekateri rezultati o škodljivih vplivih elektromagnetnih polj zaradi uporabe mobilnih telefonov smešni, predvsem tisti, ki govorijo o sežiganju tkiva v glavi in tisti, ki poudarjajo podaljšanje življenjske dobe uporabnikov mobilnih telefonov.

Terminskih učinkov na tkiva nikakor ne moremo pričakovati, saj je gostota absorbirane moči v glavi zaradi majhnih moči oddajnikov premajhna, da bi se tkiva opazneje segrevala.

Tehnologija izdelave mobilnih telefonov je tako napredovala, da dosega telefoni z močjo oddajnikov okrog 0,1W dosti višje zahteve kot jih predpisuje zakonodaja, zato je njihova uporaba povsem varna.

Boštjan Korošec

Ogled industrijskega sejma v Hannoveru

V času od 20. do 25. aprila je potekal industrijski sejem v Hannoveru, katerega smo si ogledali tudi delavci Taluma. Na sejmu se je predstavilo okrog 7000 razstavljalcev iz različnih industrijskih panog in različnih delov sveta. Sejem je obiskal okrog 300.000 tisoč obiskovalcev.

Predstavljeni so bili najnovejši tehnični dosežki iz področij elektronike, energetike, logistike, fluidne tehnike, strojnih obdelav, robotike, avtomatizacije in podobno.

Zaradi velikosti sejma in velikega števila razstavljalcev smo si podrobneje ogledali področja, ki so nam po stroki sorodna.

Velik poudarek je bil na področju pridobivanja, prenosa in

porabe energije. Bilo je veliko proizvajalcev, ki so ponujali možnost pridobivanja energije z izrabljanjem alternativnih virov energije (veter, sončna energija, uporaba toplotnih črpalk). To nam pove, da se drugje zelo zavedajo pomena takšnega pridobivanja energije, kar za Slovenijo ne bi mogel trditi.

Prav tako je bilo veliko proizvajalcev fluidne tehnike (pneumatike in hidravlike), kjer je bilo v povezavi z uporabo robotov možno videti zanimive tehniške rešitve.

Te rešitve so uporabljene predvsem v takšnem okolju, ki je za zdravje delavca škodljivo.

Na področju konstruiranja (področje na katerem delam) je zelo izrazil poudarek na računalniško podprtem konstruiranju. Računalniško podprto konstruiranje nam delo

olajša, smo hitrejši, natančnejši in imamo možnost povezav z drugimi konstrukterji (prenos podatkov).

Vse pogostejša oziroma že skoraj obvezna je uporaba konstruiranja v 3D tehniki, kar omogoča boljše predstavo in dodatno olajša konstruiranje.

Zaključek: če hočeš danes slediti hitremu industrijskemu razvoju je zelo pomembno sprotno spremljanje novih izsledkov, idej, dogajanj in dovolj veliko posvečanje lastnemu razvoju. Velik vtis name je pustila tudi sama velikost sejma in celotna organiziranost na sejmišču, kakor tudi mesto Hannover, v katerem se število prebivalcev v času sejma kar močno poveča. Vsekakor je sejem vreden ogleda.

Matjaž Rozman

V veseli družbi sodelavcev se je od aktivnega dela v Talumu poslovila Katarina Djurica. Hvala Katica.

50 let moškega pevskega zbora**Ni nas mnogo, a kar nas je, smo pravi**

Bilo je leta 1948, ko so tam nekje v barakah na gradu pognale korenine zbora. Čisto po naključju so se ob popoldnevih začeli shajati štirje mladi mošje, ki so lepo in radi peli, zato so jih začeli vabiti tudi na proslave.

Iz kvarteta, ki ni imel imena, je nastal mešani pevski zbor, pripoveduje Milan Mojzer, naš upokojenec, živahnega duha in dobrega spomina. Predsednik moškega pevskega zbora Janko Krapša je ob pripravi na jubilejni bilten zbora takole strnil nekaj osnovnih podatkov o zboru: "Ni mi znano, kako se je imenovala skupina oziroma prvotni zbor, ki je prerasel v mešani pevski zbor, vendar ni

dolgo deloval. Moški del zbora je nadaljeval leta 1952, ko je postal sekcija DPD "Svoboda" kot Moški pevski zbor Kidričevo in pod njenim okriljem ostal do leta 1978. Ob novem letu 1979 ga vzame pod okrilje sindikat Tovarne glinice in aluminija, zato se preimenuje v Moški pevski zbor TGA. Veliko je bilo razlogov, zaradi katerih se je zbor odločil za to pot, med njimi tudi to, da je bila

velika večina pevcev zaposlena v tovarni. Zagotovljena je bila materialna podpora in tudi potrebam tovarne je bilo lažje ugoditi.

Leta 1992 je zbor spremenil ime hkrati s spremembo imena podjetja v Moški pevski zbor Talum. Leta 1997 se je v skladu z veljavno zakonodajo in organiziranostjo kulture v Sloveniji registriral kot samostojno Kulturno društvo Moški pevski zbor Talum Kidričevo.

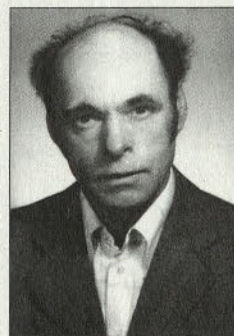
Materialo je bil zbor vedno bolj ali manj odvisen od pomoči širše in ožje družbene skupnosti. Bili so slabi časi, bili so dobri časi, vedno pa je bil to odsev razmerij znotraj prostora, v katerem smo delovali. Pri svojem delu je imel zbor vedno podporo okolja, iz katerega je izšel, podporo podjetja, v katerem je nastal in katerega ime tudi s ponosom nosi.

Upamo, da bomo tudi v spremenjenih pogojih gospodarjenja in delovanja še naprej deležni take pomoči.

Zbor je v svoji zgodovini bil vedno prisoten v kulturnem življenju svojega kraja in občine, v medobčinskih in medrepubliških srečanjih, srečanjih aluminijašev, pel je med zamejski-

mi Slovenci in z njimi gostoval na Češkem in v Avstriji ter organiziral srečanja z drugimi zbori pri nas. Zbor se redno udeležuje prikaza pevskega utripa Ptuj in okolice, prej na občinskih, sedaj na medobčinskih revijah in pevskega tabora v Šentvidu pri Stični. Registriran je bil pri bivši Zvezi kulturnih organizacij občine Ptuj, sedaj Zvezi kulturnih društev Ptuj, v kateri so povezana društva iz vseh občin, nastalih na območju občine Ptuj. Ni nas mnogo, a kar nas je, smo pravi. Zadnja leta smo veliko bolj složni kot nekoč. "Zbor mora ostati. Pesem je za ohranitev našega majhnega naroda močnejše sredstvo kot puška in spretnost politike. Ko bo narava brezkompromisno razredčila naše vrste, to ne sme biti katastrofa za naš zbor. Ne bo dovolj, da v krošnji, ki je že tolikokrat dajala svoje svetove in plodove, cepimo posamezne veje z novimi poganjki. Treba bo ob starem deblu vsaditi kar mlado drevesce, ki bo ob njem dobivalo oporo, dokler se samo ne razraste in prične cveteti", je povedal zborovodja Ladislav Pulko.

Pogovarjala se je Vera Peklar

Zahvala

Za vedno je odšel naš dragi mož, oče, tast, dedek in pradedek

Janez HORVAT

(8.12.1928 - 29.4.1998)

upokojenec Taluma

Iskreno se zavaljujemo vsem sodelavkam in sodelavcem družbe Pralik in sodelavcem iz vodstva strojne delavnice in obdelovalnice v strojni delavnici ter sindikatu Taluma.

Hvala vsem, ki ste ga pospremili k poslednjemu počitku.

Žalujoci: žena Marija, hčerka Silva, sinova Srečko in Rudi z družinami.